

รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามตรวจสอบ การดำเนินงานขององค์กรปกครองท้องถิ่นในจังหวัดกาฬสินธุ์ *

From of People Participation for Monitoring Public
Sector Operations in Local Administration
in Kalasin Province.

ดร.กัตัญญู แก้วหานาม^{**} และ พิมพ์ลิขิต แก้วหานาม^{***}
Dr.Kathanyoo Kaewhanam and Pimlikid Kaewhanam

* บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย เรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองท้องถิ่นด้านการจัดซื้อจัดจ้างในจังหวัดกาฬสินธุ์” โดยได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสถาบันพระปกเกล้า.

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์.

*** อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์.

บทคัดย่อ

บทความวิจัย เรื่องรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองท้องถิ่นในจังหวัดกาฬสินธุ์ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองท้องถิ่นด้านการจัดซื้อจัดจ้างในจังหวัดกาฬสินธุ์ การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บข้อมูลจากเทศบาลเมือง 2 แห่งในจังหวัดกาฬสินธุ์ คือ เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ และเทศบาลเมืองบัวขาว ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างของเทศบาลเมืองบัวขาว มีรูปแบบการติดตามตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างแบบไม่เป็นทางการ และรูปแบบการมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างแบบผ่านตัวแทน ส่วนการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างของเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จะทำโดยผ่านอาสาสมัครตรวจสอบการบริหารงาน (อสต.)

คำสำคัญ : การติดตามตรวจสอบ,การจัดซื้อจัดจ้าง

Abstract

The purposes of this study was find out guidelines to support People Participation for monitoring public sector operations in Local Administration : Case Study of Town Municipality in the Kalasin. The present study was the qualitative research. There were 2 municipalities selected to collect the data by purposive sampling method, which were (1) Kalasin Municipality (2) Bou Kaw Municipality. The results of the study were as follows: People Participation for monitoring public sector operations, it was found that people participation for monitoring public sector operations in Bou Kaw Municipality is non-formal patterns

and participation in the monitoring of procurement through an agent. While in Kalasin Municipality, Is operated by the Volunteers Community Monitoring.

Key word : monitoring public sector operations, procurement.

บทนำ

แม้ว่าจะมีกฎหมายรัฐธรรมนูญและกฎหมายลูกอื่นๆ ได้เปิดโอกาสและช่องทางไว้ให้ก็ตาม โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับเทศบาลเมืองซึ่งถือว่าเป็นรากฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในชุมชนเมืองก็ประสบปัญหาในการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ไม่แตกต่างกันกับการเมืองในระดับชาติ หรืออาจจะมีปัญหามากกว่าด้วยซ้ำไป

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นมีใช้เกิดจากเทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเดียว เช่นเดียวกันใน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดกาฬสินธุ์ก็ประสบปัญหาเหมือนกันกับท้องถิ่น อื่นๆ โดยเฉพาะในเขตเทศบาลเมืองทั้ง 2 แห่งในจังหวัดที่เป็นพื้นที่ในการวิจัย ปัญหานั้นยังเกิดจากตัวของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอย่างแท้จริงในการ บริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งไม่มีความเข้าใจบทบาทหน้าที่ขั้นต้น ของตนเองในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยทั่วไปประชาชนคิดว่าการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การเลือกตั้ง ตัวแทนเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งนายกขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นและสมาชิกขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่านั้น แต่อีกด้านหนึ่งคือ รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชนกลับไม่ได้ให้ความสนใจเท่าที่ควร ทั้งที่เป็น บทบาทที่สำคัญของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่เป็นรูปธรรมที่สุด

จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นกลุ่มจังหวัดที่มีการใช้แผนยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการศึกษาสำนึกพลเมือง ประกอบกับจากการศึกษาข้อมูลในพื้นที่จากการเก็บข้อมูลวิจัยภาคสนาม เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลเมืองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ในปี 2556 ที่ผ่านมานั้น การมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลางนั้นได้มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลางถึงสูง อาทิเช่นมีการจัดตั้ง อสต. (อาสาสมัครตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง) ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคประชาชน ซึ่งแตกต่างจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นท้องถิ่นอื่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากปัญหาดังกล่าว ทำให้การบริหารจัดการท้องถิ่นขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ในประเด็นปัญหาเป็นปัญหาเชิงนโยบายของรัฐบาลที่ต้องทำความเข้าใจกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง นำมาซึ่งประเด็นการศึกษา เรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดกาฬสินธุ์

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการจัดซื้อจัดจ้างในจังหวัดกาฬสินธุ์

นิยามศัพท์ในการวิจัย

ประชาชน หมายถึง ประชาชนทั่วไปที่เป็นผู้อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูล

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง เทศบาลเมืองในจังหวัดกาฬสินธุ์ที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูล

การติดตามตรวจสอบการดำเนินงาน หมายถึง การติดตามตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองท้องถิ่นด้านการจัดซื้อจัดจ้างในจังหวัดกาฬสินธุ์ที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูล

การตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการติดตามตรวจสอบ

การบริหารจัดการที่ดี (Good Governance) จำเป็นต้องมีการตรวจสอบจากประชาชน อันเป็นการแสดงถึงการใช้อำนาจอธิปไตยของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งรัฐบาลได้ให้ความสำคัญแก่ระบบการตรวจสอบของประเทศ เพื่อให้เกิดความโปร่งใส (transparency) การตรวจสอบได้ (auditability) เพื่อให้เกิดความรับผิดชอบในหน้าที่ที่มีต่อสาธารณชน (public accountability) และเพื่อส่งเสริมการถ่วงดุลแห่งอำนาจระหว่างรัฐบาล รัฐสภาและประชาชน (อุษณา ภัทรมนตรี 2546 : 4)

การตรวจสอบที่ส่งผลกระทบให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีปัจจุบันมีวิธีการพื้นฐาน 3 วิธีที่ใช้ในการประเมินกิจกรรมใดๆ ก็ตาม ได้แก่ 1) การตรวจสอบ (inspection) หมายถึง การวัดผลผลิตจากกระบวนการเปรียบเทียบกับสิ่งที่เรากำหนดไว้ ซึ่งคำตอบจะมีเพียง 2 คำตอบเสมอ คือ ผ่านหรือไม่ผ่าน 2) การตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (compliance auditing) หมายถึง การตรวจสอบการปฏิบัติตามคู่มือการทำงาน ขั้นตอนการดำเนินงาน และ 3) วิธีการปฏิบัติงานและการตรวจสอบการบริหาร (management auditing) จะเน้นไปที่ผลที่เกิดขึ้น ประเมินประสิทธิผลและความเหมาะสมของการควบคุมที่อยู่ภายใต้กฎระเบียบ ขั้นตอนการดำเนินงาน และวิธีการปฏิบัติงาน ดังนั้น การตรวจสอบการบริหารก็คือ การตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎระเบียบรวมถึงการวิเคราะห์สาเหตุและผลกระทบ ซึ่งมีแนวโน้มว่าจะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการประเมินวิธีการปฏิบัติงานซึ่งจะเกิดการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า การตรวจสอบการดำเนินงานเป็นการวัดผลการปฏิบัติงานขององค์กรในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน ซึ่งเป็นการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในการใช้อำนาจอธิปไตยของประชาชนที่มอบให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น

ในการบริหารจัดการ อีกทั้งยังเป็นการปรับปรุงประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรและเพิ่มประสิทธิผลในการดำเนินงานในด้านต่างๆ ให้ดียิ่งขึ้นอีกด้วย

ความสำคัญและประโยชน์ของการตรวจสอบ

แนวคิดในเรื่องการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ แนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อต้องการที่จะทำให้เกิดเป็นรูปธรรมทั้งในเชิงระบบ โครงสร้างสถาบัน และทั้งในเชิงกลไก กระบวนการ ในที่สุดแล้วต้องนำมาสู่กระบวนการทำให้เป็นกฎหมาย ดังนั้น ในปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นระบบการควบคุมในทางการเมืองการปกครอง ระบบในการควบคุมทางการเงินการคลัง และระบบในการควบคุมในทางสังคมก็ตาม ในทางทั้งหมดภายใต้กระแสการปฏิรูปทางการเมือง ได้มีการผลักดันให้มีกฎหมายออกมารองรับกลไกดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันแก่การเมืองภาคประชาชนที่ประสงค์จะเข้าไปมีส่วนร่วม และเข้าไปตรวจสอบในช่องทางต่างๆ กลไกดังกล่าวจะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับการเมืองภาคประชาชนนั่นเอง (มนัส สุวรรณ, เอกกมล สายจันทร์ และไพสิฐ พรณิษกุล 2546 : 14-15)

การตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็เพื่อเป็นการส่งเสริมการปฏิบัติงานในองค์กรให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กร เกิดกระบวนการกำกับดูแลที่ดี (good corporate governance) และความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน (transparency) การตรวจสอบยังเป็นประโยชน์ในการถ่วงดุลแห่งอำนาจ (check and balance) ส่งเสริมให้การจัดสรรการใช้ทรัพยากรขององค์กร เป็นไปอย่างเหมาะสมตามลำดับความสำคัญ เพื่อประโยชน์สูงสุดขององค์กร นอกจากนี้ ยังเป็นการส่งสัญญาณเตือนภัยล่วงหน้า (warning signals) ของการประทุมิชอบหรือการทุจริตในองค์กร จึงลดโอกาสความร้ายแรง และความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น รวมทั้งเพิ่มโอกาสของความสำเร็จของงานและสิ่งสำคัญที่สุดคือ การตรวจสอบทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (efficiency and effectiveness of performance) เพราะการตรวจสอบ เป็นการประเมิน วิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลทุกด้านในการปฏิบัติงาน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งในเชิงคุณภาพนั้น เป็นการศึกษากลุ่มตัวอย่างโดยการสัมภาษณ์แบบหยั่งลึก สทนากลุ่มและการศึกษาเอกสาร ในการเก็บข้อมูลทั้งนี้การศึกษาประกอบไปด้วยขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

ประชากรกลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่มตัวอย่าง

ด้านพื้นที่ เทศบาลเมือง 2 แห่งในจังหวัดกาฬสินธุ์ ดังต่อไปนี้

1. เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์
2. เทศบาลเมืองบัวขาว อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

กลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์แบบหยั่งลึก (In-depth interview) ใช้วิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ให้มีความหลากหลายและสามารถเป็นตัวแทนของประชากรที่ดี โดยเลือกเป็นผู้ที่ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) โดยติดต่อกับผู้นำชุมชน นักการเมืองท้องถิ่นหรือ ผู้รู้ข้อมูลที่ยินดีเปิดเผยข้อมูลในเทศบาลที่เป็นกรณีศึกษา ดังนี้

- 1) นายกเทศมนตรีเทศบาลเมือง แห่งละ 1 คน รวมเป็น 2 คน
 - 2) ปลัดเทศบาลเมือง แห่งละ 1 คน รวมเป็น 2 คน
 - 3) ประธานสภาเทศบาลเมือง แห่งละ 1 คน รวมเป็น 2 คน
 - 4) ตัวแทนสมาชิกสภาแห่งละ 3 เขต เขตละ 1 คน รวมเป็นจำนวน 6 คน
 - 5) ตัวแทนผู้นำชุมชนแห่งละ 3 เขต เขตละ 2 คน รวมเป็นจำนวน 12 คน
 - 6) ตัวแทนประชาชนแห่งละ 3 เขต เขตละ 3 คน รวมเป็นจำนวน 18 คน
- รวมกลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์ เทศบาลละ 21 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน

42 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบสัมภาษณ์ใช้เพื่อศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ

ติดตามตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองท้องถิ่นด้านการจัดซื้อจัดจ้างในจังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งแบบสัมภาษณ์ประกอบด้วยเนื้อหาทั้งหมด 2 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 : ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 : แนวคำถามเพื่อศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองท้องถิ่นด้านการจัดซื้อจัดจ้างในจังหวัดกาฬสินธุ์

การประมวลผลข้อมูล

ผู้วิจัยจะมีการจำแนกและจัดระบบข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ โดยทำการถอดเทปข้อมูลจากเครื่องบันทึกเสียงที่ได้จากการสัมภาษณ์อย่างละเอียดเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ใกล้เคียงจากการสัมภาษณ์มากที่สุดโดยไม่มีการข้ามประโยคบางประโยคที่ผู้วิจัยมองว่าไม่เกี่ยวข้องหรือไม่มีความสำคัญเพราะข้อมูลบางอย่างอาจนำมาใช้ในการตรวจสอบในภายหลังได้โดยเรียงเรียงแต่ละประเด็นที่รวบรวมไว้จากการจดบันทึกข้อมูลต่างๆ (Note taking) ซึ่งได้มาระหว่างการสังเกตและสัมภาษณ์โดยข้อมูลที่จดบันทึกอาจจัดและนำข้อมูลเหล่านั้นมาช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลกำหนดรหัส (Coding) ข้อมูลและจัดหมวดหมู่ข้อมูล (Categoring) หรือการทำดัชนีข้อมูล (Indexing) นำข้อมูลมาเปรียบเทียบเพื่อหาความเหมือนและความแตกต่างกันที่เกิดขึ้นจากนั้นจึงทำข้อสรุปเบื้องต้นให้ถูกต้องตรงตามประเด็นที่ต้องการ

การสังเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการประมวลผลเบื้องต้นโดยการจำแนกและจัดระบบข้อมูล เป็นการนำข้อมูลที่ได้นำมาจำแนกและจัดหมวดหมู่ออกให้เป็นระบบทำเป็นข้อสรุปย่อยๆ และเชื่อมโยงแต่ละส่วนเพื่อหาข้อสรุป ซึ่งจะตอบปัญหาการวิจัยเป็นการนำข้อมูลที่ได้นำไปเทียบเคียงหรือเปรียบเทียบ เพื่อหาความเหมือนและความแตกต่างกันที่เกิดขึ้นนาข้อมูลที่ได้นำมาทำการสังเคราะห์ออกให้เห็นเป็นส่วนๆ นำเอกสารหรือหลักฐานต่างๆ มาวิเคราะห์ วิเคราะห์สาเหตุและผล ที่เกิดขึ้นนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์โดยเปลี่ยนมุมมองการวิเคราะห์ไปยังมุมมองอื่นๆ ผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อสรุปอีกครั้งทั้งการตรวจสอบแหล่งข้อมูล การตรวจสอบอคติของตัวนักวิจัยเอง

ผลการศึกษาวิจัย

ผลจากการศึกษา โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างของเทศบาลเมืองในจังหวัดกาฬสินธุ์ทั้งสิ้น 2 แห่งซึ่งแบ่งการเก็บข้อมูลจาก ผู้บริหาร ผู้นำชุมชน และประชาชน เก็บข้อมูลทั้งจากการสัมภาษณ์และทำประชุมกลุ่มย่อย มีประเด็นที่สำคัญดังนี้

การติดตามตรวจสอบการดำเนินงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างของเทศบาลเมืองบัวขาว

1. รูปแบบการมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างแบบไม่เป็นทางการ

การมีส่วนร่วมในการจัดซื้อจัดจ้างนั้นประชาชนไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง เนื่องจากในกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องต่างๆ ไม่ได้กำหนดไว้ แต่ผู้บริหารได้ให้ประชาชนสามารถเข้ามาร่วมสังเกตการณ์ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างได้โดยสมัครใจจะเห็นได้ว่ารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในขั้นตอนการจัดซื้อจัดจ้าง จากข้อมูลการสัมภาษณ์จะเห็นว่าประชาชนไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง เนื่องจากกฎหมายและระเบียบต่างๆ ไม่ได้กำหนดไว้ แต่เทศบาลก็เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าร่วมในฐานะผู้สังเกตการณ์ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง และสามารถร้องขอข้อมูล และตรวจสอบกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างได้ ตาม พรบ. ข้อมูลข่าวสาร

ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างของเทศบาลเมืองนั้น รูปแบบที่เป็นโดยทั่วไปคือ การเข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะที่ไม่เป็นทางการ คือการติดตามตรวจสอบที่ไม่มีลายลักษณ์อักษร ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างผ่านการสอบถามจากตัวแทนของชุมชน เช่นผ่านผู้นำชุมชน สมาชิกสภาเทศบาล หรือแม้กระทั่งการติดตามตรวจสอบผ่านป้ายประกาศของโครงการก่อสร้างต่างๆ และในการตรวจสอบประชาชนส่วนใหญ่จะติดตามตรวจสอบจากป้ายประกาศที่มีการติดไว้ประจำโครงการซึ่งการจัดซื้อจัดจ้างเป็นขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการบริหารพัสดุ เพื่อให้ได้ซึ่งพัสดุที่ต้องการในการนำมาใช้ดำเนินงานให้บรรลุผลตามโครงการหรือเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งขั้นตอนสำคัญในการเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างสามารถเป็นผ่าน

กรรมการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น กรรมการเปิดซองสอบราคา คณะกรรมการรับและเปิดซองประกวดราคา คณะกรรมการตรวจรับพัสดุ การตรวจรับเอกสาร และเป็นกรรมการการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง ซึ่งจากการเก็บรวบรวมข้อมูลยังพบว่าการมีส่วนร่วมที่มีลักษณะการแต่งตั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษรหรือการมีส่วนร่วมที่เป็นทางการนั้น ประชาชนมีส่วนร่วมน้อยมาก

รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในขั้นตอนการจัดซื้อจัดจ้าง จากข้อมูลการสัมภาษณ์จะเห็นได้ว่าประชาชนไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง และไม่มีความรู้ในกระบวนการหรือขั้นตอนในการจัดซื้อจัดจ้างเลย ไม่เหมือนตอนที่ยังเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลที่ประชาชนยังได้มีส่วนร่วมเป็นกรรมการในการจัดซื้อจัดจ้างร่วมด้วย ในการสัมภาษณ์ประชาชนในประเด็นการมีส่วนร่วมในการจัดซื้อจัดจ้าง ประชาชนจึงให้ข้อมูล และรายละเอียดได้ค่อนข้างน้อย

นอกจากการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างแล้ว ประชาชนยังมีรูปแบบการติดตามตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง ในขั้นตอนการตรวจรับ ซึ่งการตรวจรับ เป็นขั้นตอนของการติดตามตรวจสอบการก่อสร้างถนนทั้งในช่วงเริ่มต้นโครงการการก่อสร้างถนน ช่วงระหว่างการก่อสร้าง และช่วงที่การก่อสร้างถนนแล้วเสร็จ ในขั้นตอนนี้ประชาชนในท้องถิ่น ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการรับรู้ และรวมติดตามตรวจสอบการก่อสร้างถนนของเทศบาล โดยเป็นการเข้าร่วมอย่างไม่เป็นทางการ วิธีการติดตามตรวจสอบของประชาชนการก่อสร้างถนนของเทศบาล ส่วนใหญ่จะเป็นการตรวจตราถนนที่กำลังถูกสร้างด้วยตาเปล่าว่ามีขนาด และได้ระยะทางตามที่มีมาตรฐานกำหนดไว้หรือไม่

จากข้อมูลการสัมภาษณ์จะเห็นได้ว่าชาวบ้านไม่มีส่วนร่วมในขั้นตอนการตรวจรับอย่างเป็นทางการทำเพียงแค่ว่าถนนตรงตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้หรือไม่เท่านั้น การตรวจรับจะเป็นอำนาจหน้าที่ของสมาชิกสภาเทศบาลเท่านั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนในขั้นตอนการตรวจรับการก่อสร้างถนนของเทศบาล ประชาชนไม่ได้มีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการ ประชาชนทำได้เพียงการตรวจรับอย่างไม่เป็นทางการ เช่น การตรวจดูขนาด ความหนา และระยะทางของถนนที่ถูกก่อสร้างว่าเป็นไปตามแบบ และมาตรฐานที่กำหนดหรือไม่เท่านั้น จากข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นได้ว่า ประชาชนไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการตรวจรับการก่อสร้างถนนที่แท้จริง และทางเทศบาลก็ไม่ได้มีช่องทาง หรือเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมอย่าง

วารสารรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2558)

จริงจัง ดังนั้นอำนาจอย่างเป็นทางการในการตรวจรับในโครงการก่อสร้างถนนก็ยังคงเป็นของเทศบาล

2. รูปแบบการมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างแบบผ่านตัวแทน

จากการที่ประชาชนไม่ได้มีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการนั้น ทำให้พบประเด็นสำคัญอีกประเด็นถึงรูปแบบการติดตามตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง คือ การติดตามตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างผ่านตัวแทนซึ่งประชาชนโดยส่วนใหญ่ มีรูปแบบการติดตามตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างโดยสอบถามผ่านตัวแทนที่ตนเองเลือกตั้งไป เช่น มีการสอบถามผ่านสมาชิกสภาเทศบาล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือผู้นำชุมชน ซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชน โดยประชาชนมีความคิดเห็นว่าการที่ตนเองได้เลือกตั้งผู้แทนแล้วนั้น ผู้แทนจะเป็นผู้ทำหน้าที่แทนตนเองทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นคนคิดริเริ่ม คนติดตามตรวจสอบ หากมีประเด็นข้อสงสัยใดๆ ก็ตามประชาชนจึงจะสอบถามผ่านผู้แทนของตนเอง

การที่ประชาชนส่วนใหญ่เข้าไปมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างนั้น เนื่องจากประชาชนได้มอบหมายอำนาจของตนเองผ่านไปยังผู้นำที่จะไปทำหน้าที่ต่างๆ แทนตนเอง ดังนั้นการตรวจสอบโดยตรงจึงไม่ใช่หน้าที่ที่ตนเองต้องทำแต่อย่างใด การติดตามตรวจสอบที่ตนเองสามารถทำได้ก็คือ การซักถามข้อมูลที่ตนเองสงสัยผ่านผู้นำตนเอง ตัวแทนของตนเอง เพื่อให้ผู้นำของตนนั้นได้ทำหน้าที่ไปประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือ ผู้รับเหมาก่อสร้างเพื่อหาข้อเท็จจริงมาให้ตน ส่วนในการตรวจรับนั้น เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง ในขั้นตอนนี้ประชาชนไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจรับอย่างเป็นทางการ แต่เทศบาลจะแจ้งวันตรวจรับให้กำนันหรือผู้ใหญ่บ้านในหมู่บ้านนั้นรับทราบเพื่อเข้าร่วมเป็นผู้สังเกตการณ์ในการตรวจสอบถนนว่าเป็นไปตามสเปคที่กำหนดไว้หรือไม่

กล่าวโดยสรุป ลักษณะสำคัญของการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการจัดซื้อจัดจ้างของเทศบาลเมืองบัวขาว คือ มีรูปแบบการติดตามตรวจสอบของประชาชนในรูปแบบไม่เป็นทางการ และมีกรติดตามตรวจสอบโดยผ่านไปทางผู้นำ

การติดตามตรวจสอบการดำเนินงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างของเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์

1. รูปแบบการมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างโดยผ่านอาสาสมัครตรวจสอบการบริหารงาน (อสต.)

อสต. (อาสาสมัครชุมชนร่วมตรวจสอบการบริหารงาน) รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามตรวจสอบการบริหารงานภาครัฐ โดยเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ได้พัฒนาให้มีอาสาสมัครในการเข้ามาตรวจสอบ เพราะโดยทั่วไปจะดำเนินการตามตัวบทกฎหมาย แต่เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์เป็นการดำเนินการที่นอกเหนือจากตัวบทกฎหมาย เป็นนโยบายของผู้บริหารที่เน้นการบริหารงานแบบธรรมาภิบาล มีความเป็นท้องถิ่นสอดคล้องกับเจตนารมณ์การกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น โดยขั้นตอนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานนี้เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ได้มีการส่งเสริมดังนี้

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบการดำเนินการด้านการจัดซื้อจัดจ้างของเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ โดยผู้บริหารได้กำหนดเป็นนโยบายสำคัญในการนอกเหนือจากตัวบทกฎหมายที่กำหนดให้ดำเนินการ โดยมีการรับสมัครคณะกรรมการชุมชน / ประธานชุมชน/ ประชาชนทั่วไป ให้เข้ามาเป็นสมาชิกอาสาสมัครร่วมตรวจสอบการบริหารงาน จากนั้นก็มีการพัฒนาและฝึกอบรมองค์ความรู้ให้กับอาสาสมัครเหล่านั้น โดยให้สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เป็นผู้ให้ความรู้เรื่องดังกล่าวถึงบทบาท อำนาจหน้าที่ที่อาสาสมัครสามารถดำเนินการได้ จากนั้นอาสาสมัครเหล่านั้นก็จะได้เข้ามามีบทบาทในการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานดังกล่าว

ซึ่งผู้ที่จะมีส่วนร่วมในการเป็นอาสาสมัครร่วมติดตามตรวจสอบการบริหารงานนั้น ไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นผู้ที่ได้รับการเลือกเป็นประธานชุมชนเท่านั้น ทั้งนี้ การที่จะเข้าร่วมดังกล่าวสามารถเป็นบุคคลทั่วไปที่มีความต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบเทศบาล ซึ่งกิจกรรมในการเข้าร่วมเป็นอาสาสมัครร่วมตรวจสอบนี้มีหลายกิจกรรมในการรับผิดชอบ นอกจากนี้ทางเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ยังคำนึงถึงความรู้ความสามารถของประชาชนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบการบริหารงาน โดยได้ขอความร่วมมือไปยังสำนักงาน

วารสารรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2558)

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติในการให้เข้ามาในห้อง
ความรู้การตรวจสอบอีกด้วย

นอกจากนี้การที่เข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบนั้นทางเทศบาลจะ
เชื่อมโยงการติดตามตรวจสอบการดำเนินการของเทศบาลนั้นเทศบาลจะเชื่อมโยงกับ
แผนพัฒนาเทศบาลโดยจะส่งแผนที่ผ่านมาอนุมัติแล้วนั้นไปยังชุมชนเพื่อให้ชุมชนได้
ศึกษารายละเอียด จะเห็นได้ว่าการที่เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ได้กำหนดนโยบายในการ
ส่งเสริมให้ประชาชนมีการติดตามตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่นนั้นเป็นสิ่งที่อยู่นอกเหนือกฎหมายกำหนดและยังเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความ
ตั้งใจและความตระหนักในผู้บริหารที่มีการให้ความสำคัญกับวิธีการดังกล่าว ซึ่ง
อาสาสมัครร่วมติดตามตรวจสอบเป็นนโยบายสำคัญที่ให้ความสำคัญกับประชาชนอีก
ด้วย โดยกิจกรรมการติดตามตรวจสอบ ได้ดำเนินการดังนี้

เมื่อเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ได้อาสาสมัครร่วมติดตามตรวจสอบการ
บริหารงานแล้วการดำเนินการร่วมติดตามตรวจสอบก็เกิดขึ้น โดยในขั้นตอนแรก คือ
การเชื่อมโยงการติดตามตรวจสอบจากแผนพัฒนาเทศบาล หรือแผนชุมชน โดย
เมื่อแผนพัฒนาประกาศใช้แล้ว จะใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเทศบาลเมือง และเป็น
กรอบในการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีซึ่งต้องพิจารณาโครงการพัฒนาใน
แผนพัฒนาสามปีเพื่อนำไปบรรจุเป็นโครงการพัฒนาในเทศบัญญัติงบประมาณ
รายจ่ายประจำปี และเมื่อประกาศใช้เทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีแล้วก็
จะดำเนินการจัดทำแผนดำเนินการ หรือแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณตามที่
ได้รับอนุมัติ โดยหัวหน้าส่วนการบริหารจะทำบันทึกข้อตกลงการปฏิบัติราชการให้
เป็นไปตามจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาและตัวชี้วัดตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา
เพื่อให้บรรลุตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา โดยมีคณะกรรมการติดตามและ
ประเมินผลแผนพัฒนาเทศบาลเป็นคณะในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน
ตามแผน ที่ประกอบด้วยตัวแทนจากสภาเทศบาลที่สมาชิกสภาเทศบาลคัดเลือก
กันเอง ผู้แทนประชาคมเทศบาล ผู้แทนจากสำนักงานสาธารณสุข ผู้แทนจากแขวง
การทางจังหวัด ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 2 คน และหัวหน้าส่วนการบริหารในเทศบาล
เมือง ซึ่งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาเทศบาล ได้กำหนดวิธีการ
ติดตามและประเมินผลตามตัวชี้วัดในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา และจะติดตามและ
ประเมินผลจากแผนดำเนินงานประจำปีงบประมาณ โดยจะมีการประเมิน 6 เดือนต่อ
ครั้ง ซึ่งจะมีการประเมินโครงการต่างๆ ที่ได้ปฏิบัติว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ หรือ

สนับสนุนตัวชี้วัดให้บรรลุหรือไม่ อย่างไร ซึ่งการเชื่อมโยงกับแผนพัฒนา หากกล่าวโดยสรุปแล้วกิจกรรมในการติดตามตรวจสอบการบริหารงานนั้นในการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างเทศบาลจะมีการให้ความรู้กับประชาชน โดยประชาชนในที่นี้คือประชาชนชุมชน กรรมการชุมชน อสต. โดยกระบวนการในการให้ความรู้ได้เชิญปช.มาให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างเพื่อที่จะให้ประชาชนชุมชน หรือ อสต. ได้รับความรู้ในการที่จะไปตรวจสอบด้านต่างๆ ของการบริหารงานเทศบาลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานแต่ละชุมชน พอได้ประเด็นอะไรก็จะมีการส่งแผ่นพับ ไปยังชุมชนต่างๆ มีหอกระจายข่าวชุมชน เพื่อเป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์ การตรวจสอบการทำงานอีกด้วยซึ่งในช่องทางการประชาสัมพันธ์ หรือสื่อที่กระตุ้นการติดตามตรวจสอบต่างๆ

ซึ่งในการตรวจสอบนั้นช่องทางที่ประชาชนนิยมใช้มากที่สุด และสะดวกที่สุดคือผ่านทาง โซเชียลเน็ตเวิร์ค แต่สิ่งที่สะท้อนในการติดตามตรวจสอบมากที่สุดคือ การติดตามตรวจสอบผ่านป้ายประกาศประจำโครงการที่มีการปักป้ายไว้ อย่างไรก็ตามถึงแม้เทศบาลพยายามที่จะเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมผ่านช่องทางสำคัญหลายๆ ช่องทางแต่สิ่งที่สำคัญที่สุดของการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นหัวใจสำคัญคือผู้นำชุมชน เพราะจะเป็นตัวกลางที่คอยเชื่อมระหว่างประชาชนและเทศบาล

นอกจากบทบาทสำคัญในการติดตามตรวจสอบแล้วนั้นอีกบทบาทหนึ่งที่อาสาสมัครร่วมติดตามตรวจสอบการบริหารงานคือ การตรวจรับ ซึ่งในการเข้ามามีส่วนสำคัญอย่างยิ่ง การตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นการส่งเสริมการปฏิบัติงานในองค์กรให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กร เกิดกระบวนการกำกับดูแลที่ดี (good corporate governance) และความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน (transparency) การตรวจสอบยังเป็นประโยชน์ในการถ่วงดุลแห่งอำนาจ (check and balance) ส่งเสริมให้การจัดสรรการใช้ทรัพยากรขององค์กรเป็นไปอย่างเหมาะสมตามลำดับความสำคัญ เพื่อประโยชน์สูงสุดขององค์กร นอกจากนี้ยังเป็นการส่งสัญญาณเตือนภัยล่วงหน้า (warning signals) ของการประพฤติมิชอบ หรือการทุจริตในองค์กร จึงลดโอกาสความร้ายแรง และความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น รวมทั้งเพิ่มโอกาสของความสำเร็จของงานและสิ่งสำคัญที่สุดคือการตรวจสอบทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (efficiency and effectiveness of performance)

จากการสัมภาษณ์ในการตรวจรับโครงการก่อสร้างของเทศบาลนั้น เนื่องจากเทศบาลให้อำนาจประชาชนในการตรวจรับในโครงการสร้างถนน แต่ประชาชนยังมีความเข้าใจว่าการตรวจรับจะเป็นหน้าที่ของสมาชิกสภาเทศบาลเท่านั้น เพราะประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในสิทธิ์ของตัวเองว่าสามารถเข้ามาเป็นกรรมการตรวจรับได้ และเทศบาลจึงควรมีการประชาสัมพันธ์ในเรื่องสิทธิ์ที่ชาวบ้านสามารถเข้ามาร่วมตรวจสอบโครงการที่เทศบาลดำเนินการได้ สิ่งที่ประชาชนทำได้คือ กรณีที่คณะกรรมการหมู่บ้านไปตรวจสอบโครงการถนนในพื้นที่ของตนที่มีโครงการมาลงแต่ก็ไม่ได้มีส่วนร่วมในการตรวจรับงาน

กล่าวโดยสรุป ลักษณะสำคัญของการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการจัดซื้อจัดจ้างของเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ คือ มีรูปแบบการติดตามตรวจสอบของประชาชนในรูปแบบทางการ และมีการติดตามตรวจสอบโดยผ่านอาสาสมัครตรวจสอบการบริหารงาน (ออสต.)

สรุปประเด็นการมีส่วนร่วมในการตรวจรับงานของอาสาสมัครร่วมติดตามตรวจสอบการบริหารงาน

1. เทศบาลยังให้การสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจรับงานไม่ชัดเจน
2. เทศบาลขาดการประชาสัมพันธ์ในวงเวลา ตรวจรับงานโครงการจัดสร้างถนน
3. ประชาชนขาดความรู้ในเรื่องของการตรวจรับงาน
4. ประชาชนไม่ทราบถึงสิทธิของตนในการมีส่วนร่วมในการตรวจรับงาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ที่ค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

- 1) ต้องสร้างกลไกหรือช่องทาง ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบการบริหารภาครัฐด้านการจัดซื้อจัดจ้างมากขึ้น
- 2) การเปิดช่องทางให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการติดตามตรวจสอบการดำเนินงาน การใช้งบประมาณ การประเมินผลการปฏิบัติงานตาม

แผนพัฒนาเทศบาลมากขึ้นซึ่งส่วนนี้จะสนับสนุนการสร้างวัฒนธรรมการตรวจสอบให้เกิดขึ้นในบริบทของเทศบาล

3) มีการใช้นวัตกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานภาครัฐที่ค้นพบและเป็นแนวปฏิบัติที่ดีในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบการดำเนินการภาครัฐด้านการจัดซื้อจัดจ้าง คืออาสาสมัครชุมชนร่วมตรวจสอบการบริหารงาน (อสต.)

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการสำหรับการศึกษารั้งต่อไป ได้แก่

1) การศึกษารั้งนี้ มีขอบเขตมุ่งศึกษาเฉพาะประเด็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานภาครัฐด้านการจัดซื้อจัดจ้างเป็นหลัก ในศึกษารั้งต่อไป ควรมีการศึกษาการมีส่วนร่วมการติดตามตรวจสอบด้านอื่นในด้านอื่นๆ ด้วย อาทิ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรี การมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารจัดการเทศบาล การมีส่วนร่วมในกระบวนการตรวจสอบการทุจริตคอร์รัปชัน เป็นต้น

2) ควรขยายขอบเขตการศึกษา ในประเด็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานภาครัฐให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น โดยให้ครอบคลุมองค์ประกอบส่วนท้องถิ่นทุกระดับ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) รวมทั้งการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับภาคอื่นๆ เช่น ภาคใต้ ภาคเหนือ ภาคกลาง เป็นต้น

3) ควรศึกษาลักษณะพัฒนาการความเป็นพลวัต (dynamic) ของการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 จนถึงยุคปัจจุบัน เพื่ออธิบายภาพแนวโน้ม ความเป็ยงเบนของการมีส่วนร่วมในภาพรวมได้อย่างชัดเจน

เอกสารอ้างอิง

กัตัญญู แก้วทานาม และคณะ. (2556). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลเมืองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. รายงานการวิจัยเสนอต่อกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

กองราชการส่วนตำบล. (2544) คู่มือปฏิบัติงานการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล. กรุงเทพฯ : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย.

โกวิท พวงงาม. (2550). การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพฯ: บริษัท ส.เอเชียเพรส 1989 จำกัด.

บุญเทียน จันสุข. (2548). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของเทศบาลตำบลกมลาไสย อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ รม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ยูวัฒน์ วุฒิเมธี. (2536). การพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : ไทยอนุเคราะห์ไทย,

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง.(2539). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภณการ.

ชาญชัย แสวงศักดิ์. (2540). ประชาพิจารณ์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด.

ดำรง ดีสกุล. การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง : ศึกษากรณีการให้รางวัลในการมาใช้สิทธิเลือกตั้ง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522.

มนัส สุวรรณ, เอกกมล สายจันทร์, ไพสิฐ พานิชกุล. (2546). การตรวจสอบขององค์กรภาคประชาชน ในระบบการบริหารงานและกิจการสาธารณะของท้องถิ่น. เชียงใหม่ : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

อุษณา ภัทรมนตรี. (2555). การตรวจสอบภายในสมัยใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 4, กรุงเทพฯ: บริษัท จามจิวรี่โปรดักส์ จำกัด.